

KNYGA APIE LENINĄ

Karo šmėkla, kaip Boeklino paveiksle, nežabotu žirgu nudūko viršum mūsų gyvenimo ir, kaip pasakų piktoji dvasia, paliko smarvę, kurioj ligi šiol kvėpuojam ir niekaip neiškvėpuojam. Nuo jos mūsų širdys prisipildė bjaurios kartybės. Tarsi tą kartybę pamaišytum, kai paskaitai mūsų gaudomas literatūros aktualijas: *Remarque* vertimus, *Dorgeles Medinius kryžius*, *Marcinkevičiaus Sukaustytus latrus*; tai duobės ne tik kartybės, bet tiesiog jau tulžies: be jokio giedresnio vėjo pūstelėjimo. Ne rašytojai dėl to kalti: toks jau mūsų pokarinis gyvenimas. Ir ne estetinės vertybės, bet daugiau tas temos aktualumas patraukia skaitytojus.

Ossendowskio vertinys yra paveikslas kitos su didžiuoju karu sutapusios atrūgos. Tai bolševizmas Rusijoje: rusų visuomenės tešla, kurioj prasidėjo rūgimas, bolševizmo kibirkštis išpūtimas ir didysis gaisras. Kibirkštis įpūtėju ir senosios Rusijos sprogdintoju parodytas Leninas. Tai bolševizmo Mahometas, Liuteris, Kalvinas. Jame parodyta pasiutus valia, žalčio protas, o jausmo — gerojo jausmo: pasigailėjimo, artimo meilės — jam nėra. Jis myli tik savo abstrakciją idėją. Ją maudo kraujuose, plauja ašarom, liūliuoja kulkosvydžių garsais. Tai ne ruso tipas, tai žmogus su

mongoliškomis priemaišomis, o jam talkininkais rusai netinka: tik žydai geriausiai tinka tam darbui. — Ir vis dėlto tas Leninas čia atrodo beveik simpatiškas: gerų norų, tik negerų vaisių.

Lenino gyvenimą Ossendowski ima vaizduoti nuo pat jo jaunų dienų: parodo senosios visuomenės santvarkos puvėsius, kurie atėmė vaikui tikėjimą, tėvynės meilę, pripildė širdį tai santvarkai neapykantos, pastūmėjo į Markso studijas. Bet pažymėtina, kad Ossendowski nepažįsta vaiko psichologijos. To mažiau žymu, kai vaizduoja Leniną jau suaugusį. Geriausiai vis dėlto O. sekasi piešti daiktingasis pasaulis: gyvenimo scenos. Čia jo paveikslai gyvi, ryškūs; jų turinys, atrodo, gerai pažintas, įtikinąs, verčia skaitytoją drebėti. Tai Ossendowskio scenos iš bolševikų valdomos Rusijos.

Apskritai šis vertinys yra pusiau biografinis romanas, pusiau istorija; dailioji literatūra sumišusi su publicistika.

Labiau pažymėtinas šitas veikalas dėl jo visuomeninės reikšmės. Jame pamatom bolševizmo evoliucijos paveikslą; jis įspėja dėl bolševizmo pavojaus; jis parodo ir kovos metodą su bolševizmu. Bolševizmo idealas — abstrahuotoji proletariato idėja. Metodas — žiūrėti, ko momentas reikalauja, nepaisant jokios taikos, jokios moralės. Priemonės — publicistika ir... kulkosvydis. Pats Leninas pasakęs, kad revoliuciją sukėlusį plunksna, savęs reklama ir kitų šmeižimas. Ta pati priemonė, tas pats metodas ir šiandien bolševikų vartojami. Užtenka tik vieną kitą vakarą pasiklausyti, kaip bolševikai informuoja per radiją apie pasaulio įvykius, kad ir kinų japonų kivirčius, anglų demonstracijas, vokiečių gyvenimą. Antai, kažkoks jūrininkas Karimovas pasakoja savo kelionės po Europą įspūdžius: girdi, vokiečiai darbininkai buržuazijos taip sunaikinti, kad masėmis ėmę žudyti; dėl duonos kėsnio mergaitės verčiasi prostitutija, apie kurią Rusijoje jau visi užmiršę (?!). Jo draugas, girdi, pamatęs tokį

gyvenimą, tuojau įsirašęs į komunistų partiją, prikalbines kitus draugus, nes tik komunistų partija išgelbėsianti darbininkus.

Šitokia bolševikų akiplėšiška agitacija rodo, kad ir kovoje su bolševizmu praverčia imtis panašios priemonės: demaskuoti jų ideologiją ir darbus, žinoma, ne tokia etika, kaip jie daro; jiems reikia prasimanytų argumentų, o prieš juos užtenka ir grynų faktų. Į šią knygą ir galima žiūrėti kaip į veidrodį, kuriame atspindi bolševizmo veidas. Čia yra sutekėjęs bolševizmo pralietas kraujas; čia suvirtę lavonų kupetos; čia sustingusios jau nebeišverkiamos ašaros; čia plevėsuoja kažkur padangėse kovos idealas — proletariato abstrakcija, o ne patys gyvieji žmonės; čia sukrauti tos kovos laimėjimai: to proletariato žmonių dorinis ištvirkimas, nedarbas, badas.

Bolševizmu neužkrėtam kraujui ši knyga gali būti gera apsauga nuo užsikrėtimo, o užsikrėtusiam geros valios žmogui gali būti užmušęs tuos mikrobus dezinfektorius.

F. A. Ossendowski *Leninas*. Vertimas iš lenkų kalbos. I ir II dalys. „Lietuvos žinių“ leidinys. Kaunas 1931. 250 ir 216 psl.